

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Prejemnik za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XI.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 23. oktobra 1928.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 126.

Guverner Narodne banke gospod Ignat Bajloni na potu v Slovenijo.

Narodna banka ima v naši državi precej gosto razpleteno mrežo svojih poslovalnic. V Sloveniji ima Narodna banka svojo podružnico v Ljubljani in Mariboru. Obe poslovalnici sta zavoda velike gospodarske važnosti z živahnimi kupčijskimi posli. Razume se, da centralna uprava Narodne banke vodi računa o svojih podružnicah in vrši pregled te zavodov. Doslej je bilo običajno, da so prihajali odposlanci Narodne banke v gotovih terminih tudi v Slovenijo k tukajšnjim podružnicam. Precej točno in redno je prihajal vsako leto enkrat in tudi večkrat v Slovenijo generalni ravnatelj Narodne banke gospod dr. Dragoljub Novaković, naš finančni kapitan, ki dobro pozna naše gospodarske prilike. Od vidnejših članov voljene uprave nam je v spominu obisk simpatičnega bivšega viceguvernerja gospoda Protiča, ki je stopal v dotiko tudi z zastopniki naših gospodarskih krogov. Glave same, guvernerja Narodne banke, tekem desetih let obstoja naše narodne države v Sloveniji ni bilo. Zastopniki gospodarskih krogov Slovenije doslej niso imeli prilike pozdraviti na slovenskih tleh guvernerja Narodne banke. Hočemo biti pravični na vse strani, pa je morda razloga iskati v tem, da je bil guverner-starosta gospod Vajfert vsled visoke starosti in istotako njegov naslednik gospod Srečković težje odločen za potovanja, ki so vsekakor utrudljiva in naporna. Dejstvo pa je, da deset let ni bilo glave Narodne banke službeno v Sloveniji. Seveda so zastopniki naših gospodarskih krogov in naših vodilnih gospodarskih organizacij imeli v zadnjem desetletju ponovno priliko, stopati tudi v osebno dotiko z guvernerjem in viceguvernerjem Narodne banke v Beogradu in jim tolažiti naše težave in potrebe.

Ne govorimo brez namena o tej razliki ali doma ali v Beogradu, kajti stara pripovedka, ki gre o Bosancih in pravi, da so na domačih tleh vse drugače pogumni nego v Carigradu, velja tudi za druge in tudi glede nas Slovencev ne more biti dvoma, da se doma človek čuti varnejšega, pogumnejšega in odločnejšega, kadar je besednik za potrebe lastne ali za potrebe svojih tovarišev nego tedaj, kadar gre od doma na dolgo pot in mora nastopiti v okolju, ki ga ni vajen.

Pravkar prihaja ne samo po časopisih, ampak tudi od službene strani potrjena vesela vest, da nastopi ta teden novi guverner Narodne banke gospod Ignat Bajloni daljše informativno potovanje v svoji lastnosti kot guverner Narodne banke po naši zemlji in da pride na tej poti preko Zagreba koncem tega tedna v družbi generalnega direktorja g. dr. Novakovića tudi v Slovenijo. Ni še točno določen dan njegovega prihoda. Tudi še ni odločeno, katere kraje vse obišče, ali je gotovo dejstvo, da pride gospod Ignat Bajloni v našo sredo.

Odkrito povedano: Iskreno in od srca se veselimo prihoda odličnega gosta, v čigar roke je za dolgo razdobje položeno odgovorno vodstvo prevažnih poslov Narodne banke. Ko je bil pred kratkim časom izbran za guvernerja in potrjen od kralja gospod Ignat Bajloni, smo ga na tem mestu, prav od srca vzradoščeni, z velikim zadovoljstvom pozdravili na novem mestu, ker ga poznamo kot iz-

vrstnega moža, pa smo bili prepričani, da je on mož, do katerega smemo imeti zaupanje. Dejstvo, da malo časa potem, ko je zasedel odgovorno častno mesto, že prihaja kljub svoji mnogostranski zaposlenosti tudi v našo Slovenijo, nam je dokaz, da je bilo naše pričakovanje in naše veselje upravičeno. Nas obhaja resnična radost, ko se bliža čas prihoda gospoda Ignacija Bajlonija, ne samo zategadelj, ker nam bo mogoče v svoji sredi pristržno in iskreno pozdraviti zasluženega voditelja organiziranih gospodarskih krogov ter ga prositi, da vstraja tudi kot guverner na čelu naših organiziranih vrst, marveč tudi zategadelj, ker bo predstavnikom naših vodilnih gospodarskih organizacij dana dragocena in hvaležna prilika, priti osebno v dotiko z guvernerjem Narodne banke, pa mu potožiti odkritosrčno svoje gospodarske križe in težave, predložiti mu naše potrebe in utemeljiti naše gospodarske zahteve. Odkar je gospod Ignat Bajloni na svojem vodilnem mestu pri Narodni banki, je že čutili njegovo krepko roko. Reči moramo, da smo zelo radi čuli, kako je on v želji, da dobiva uprava Narodne banke živ informacijski vir o gospodarskem položaju v celi naši prostrani zemlji, že uvedel novost za sejo širšega odbora. Na dnevni red seje širšega odbora je namreč postavljena posebna točka, namenjena poročilom članov uprave o gospodarskem stanju v posameznih delih države. V tej novi uvedbi vidimo premišljen akt novega načelnika, ki ga je brez pridržka pozdraviti in pohvaliti. Dejstvo, da se gospod Ignat Bajloni v spremstvu odličnega gospodarskega veččaka gospoda generalnega ravnatelja dr. Novakovića odpravlja osebno na važno informacijsko potovanje po naši državi, nam dokazuje in priča o resnični želji novega vodnika, da se vsestransko in točno tudi sam na licu mesta informira o gospodarskem stanju ter o potrebah v posameznih delih naše lepe domovine.

Gospodarski krogi v Sloveniji z odkritosrčnim zadoščanjem pozdravljajo odločitev gospoda guvernerja Narodne banke in ga pričakujejo v družbi gospoda dr. Novakovića z veliko radostjo na slovenski zemlji, kamor pride med svoje.

Iskreno pozdravljen in dobrodošel!

Dr. F. W.

Ljubljanska borza.

Tečaj 22. oktobra 1928.	Povpraševanje Din	Ponudbe Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22.8275
Berlin 1 M	13.5450	13.5750
Brusel 1 belga	—	7.9134
Budimpešta 1 pengő	—	9.9265
Curich 100 fr.	1094.10	1097.10
Dunaj 1 šiling	7.9874	8.0174
London 1 funt	275.76	276.56
Newyork 1 dolar	56.84	57.04
Paris 100 fr.	—	222.37
Praga 100 kron	168.37	169.17
Test 100 lir	297.27	299.27

Premog, drva, koks, kovaški premog in oglje
»ILIRIJA«
 Vilharjeva cesta (za Glavnim kolj.),
 Kralja Petra trg 8, Miklošičeva c. 4
 Telefon št. 2820.

Ob razpravi oblastnih proračunov.

Te dni se sestanejo oblastne skupščine, da poleg drugih nalog razpravljajo o oblastnih proračunih za leto 1929.

Oblastne samouprave so pričele poslovati v drugi polovici leta 1927. V svoj delokrog so prevzele doberšen del nalog, katere je dotlej opravljala država. Nimamo povoda dvomiti o resnem prizadevanju oblasti, da koristijo prebivalstvu. Za vršitev svojih nalog potrebujejo ogromna denarna sredstva. Država se je otrsela en del svojega delokroga, ni pa dala oblastim na razpolago zadostnih dotacij, da bi mogle te naloge vršiti brez posebnih prispevkov prebivalstva. V letošnjem letu so oblasti pobirale za kritje proračuna razne davščine, ki se jako križajo z interesi gospodarskih krogov. Predvsem so to davščine na produkcijski proces naše industrije in deloma tudi oblastne trošarine na državno trošarino, ki niso tako urejene, da bi v gospodarskem življenju ne povzročale trenja in gotovih težav.

Gospodarski krogi cenijo slovensko čednost: potrpežljivost. V posebni meri je ta čednost dana industriji in trgovini. V borbi za eksistenco se trgovina in industrija posvečate le preveč vsakdanjim skrbem. Še le ko se kolesce zatakne, začno premotivati, kaj ju ovira v njunem udejstvovanju. Takrat še le običajno iščejo naši gospodarski krogi ovir, ki so dale povod za motež udejstvovanja. Če jim je kolikor mogoče, vzamejo motež v svoj račun in kolo se nadalje vrti. V splošnem se more trditi, da naši gospodarski krogi niso željni niti preprirov, niti besedovanja. V javnosti se podajo le prisiljeni, kadar izčrpajo vsa druga sredstva. Na oblasti se obračajo le v skrajni sili. Eno pravico pa zahtevajo, da povedo o važnih javnih vprašanjih, kolikor vplivajo na njihovo obratovanje, svoje mnenje in svojo sodbo. Povsem upravičeno zahtevajo, da povedo o javnih bremenih, ki posegajo v njihove interese, svoje mišljenje in preprečijo vse, kar bi utegnilo povzročati nazadovanje in propadanje.

O oblastnih davščinah so trgovci in industriji ponovno precizirali svoje stališče. Bili so za to prisiljeni po občutnosti nekaterih davščin. V svojih izjavah so stavili tudi konkretne predloge. Storili so to prisiljeni po teži razmer in upravičeno pričakujejo, da bodo oblastne samouprave znana jim stališča trgovine in industrije upoštevale. Ako je položaj tak, da je kako breme neizogibno, potem je treba razpravljati s prizadetimi, kako naj se uredi in zasnuje, da ga bodo lažje nosili.

Vsekakor je brez strankarskih ozirrov in brez rekriminacij potrebno, da se oblastne samouprave odločijo za obzirno taktiko in upoštevanje težaven položaj gospodarskih krogov. Trenja so skoro neizogibno, možen pa je sporazum, možna je zlata sreda, ki je ravno v sedanjih časih potrebna ob nalaganju novih bremen. Presenečenja na tem polju so največkrat glavni povod nevolje in kasnejšega, večkrat brezplodnega razračunavanja. Ob zadnji uri, ko se oblastne skupščine sestajajo, smatramo za svojo dolžnost, posebno poudariti to stališče trgovine in industrije.

Dr. Francè Goršič:

O razsodiščih vobče in zlasti o stalnem razsodišču za obrtne stvari.

I. O razsodiščih vobče.

Zmotno je misliti, da se mora vsakatera iztožna zasebnopravna zahteva tožiti na državnih sodiščih. Institucija, ki ji je funkcija soditi, torej sod v širšem pomenu, ni zgolj sodišče države, ampak okoli sebe vidimo različne druge razsojajoče organe, častne sode, disciplinske svete, mirovne sode, razsodišča, skratka mnogo naprav, ki so sodišča za neki posebni krog državljanov. V Angliji imajo celo kar posebno klubsko sodstvo, ki temelji na posebnem lastnem pravu in na posebni jurisprudenci. Sociološko gledani, so ti pojavi dokaz, da so sodi organi družbe, ne organi, ki jih je ustvarila stoprv država. Prvotno so bili vsi sodniki družbeni organi, katerih poddržavitev se do konca ni dala niti ne bo dala nikoli izvesti. Privatno pravo je produkt družbe. Pravne zadnice so rodbina, korporacija, zadruga in skupnost prav tako, čisto še bolj, ko država.

Na kontinentu o kakem sistemu družbenega prava ni moči govoriti, dasi se da dognati mnogo pravnih odnosov, ki obstoje, se sodijo ter tudi izvršujejo brez neposredne državne vmešave. To niso samo zahtevki, ki so po državnem civilnem pravu neiztožni (igrski dolgovi, čisto celo nedopustni borzni posli, številne obveze iz kartelov, obilo tarifnih pogodb in sl.), marveč so zlasti tudi zahtevki, ki jih, državno iztožnih ali neiztožnih, nikdar ne izvrše po državnem izvršilnem redu, ampak s pomočjo tako zvanе izvršbe po socialni interesni skupini. Neki krog interesentov kar sam in a priori zaželi, naj njegove družbene norme prav nič ne učinkujejo na venkaj, ampak zgolj v okvirju lastne zaednice. Svoji pravni red da si bo vzdržal sam, seveda v mejah državnih zakonov. Najhujše sredstvo te socialne izvršbe je izključitev iz zaednice, ki pomeni boj proti izključencu z daleč bolj radikalnimi gospodarskimi posledicami, nego so združene z državno izvršbo. Take zaednice prav nič ne reflektirajo na učinek proti tujim osebam, ki so izven njihove družbene zaednice. Istina pa je, da je čisto kaj malo garancij proti mandatnim ekscesom, nepravilni sestavi sodov in kršenju načela, da je treba slušati tudi nasprotnika. Navzlic temu, da proti krivičnim odločbam sode ni pravnega pomočka, postavljajo proti pravni nesigurnosti družbenih sodov kot težjo protiutež družbeno svobodo, češ, blagodat privatne avtonomije je bolj važna ko ona, za občnost malopomembne stvari, kjer zdrkne pravica včasih iz tira.

Tako pravosodje vrše pri nas razsodišča društev, tistih zaednic, ki so osnovane po društvenem zakonu. Društva morajo namreč po § 4. g) rečenega zakona v svojih pravilih za določila poskrbeti, na kak način bodo pomirjala »spore iz društvenih razmerij«. Za te svoje notranje pravde, ki se čisto sučejo okoli imovinskega prava, oskrbe in vnaprej določijo tako zvano društveno razsodišče.

Razsodišča društev niso zavezana določilom civilnopravnega reda (§ 599., 2. odstavek). Seveda pa razsodila niso prikladen izvršilni naslov za državno izvršbo po izvršilnem redu (§ 1.).

Ako potemtakem izločimo ta malo važna razsodišča društev, nam poleg državnih sodišč preostanejo kot organi pravosodja ona, ne po društvenem zakonu osnovana razsodišča, ki so navedena v čl. XII. uvodnega zakona k civilnopravnemu redu. Ta razsodišča se morajo do neke meje ravnati po predpisih civilnopravnega reda, navedenih v posebnem poglavju »o razsodniškem postopku«. So to razsodišča, ki so postavljena po pogodbi, po poslednji volji ali na kak drug način, ki ni pogodben, zlasti po štatutih ali pravilih. Važno je, da se za ta razsodišča ne dajo veljavno izključiti predpisi o odklanjanju razsodnikov, o vročbi razsodil in o izpodbojnosti hudo protirednih in nestvarnih razsodil, ki jih smejo na zahtevo državna sodišča poničevati ali — tako pravi zakon — proglašiti za javno neučinkljiva. Pravilno sklenjeno in objavljeno, pa je razsodilo enake veljave, kakor sodba rednega sodišča, in prav tako izvršno ko ta.

Razsodišča, ki so ustanovljena na temelju določil v štatutih, se dajo ločiti v dve vrste, v tako zvana avtorizirana ali obligatorno razsodišča in pa v dogovorjena ali kompromisna razsodišča, n. pr. razsodišče bratovskih skladnic, razsodišče pokojninskega zavoda za nameščence, sodišča delavskega zavarovanja in borzna razsodišča spoznamo po tem, da njih funkcije ne potekajo od volje pravnih strank, marveč iz priznane izključne pristojnosti, katero jim je podelila država, ki jih je sama ustanovila. Zato predstavljajo tip razsodišč, ki je državnim sodiščem najbolj sličen in najbližji. Nasprotno pa je oprta pristojnost dogovorjenih razsodišč na tako zvano razsodniško pogodbo, z drugo besedo, razsodišče sme nastopiti le, ako so se stranke pristojnosti njegovi podvrgle s tako zvanim kompromisom, t. j. s pismeno pogodbo. Dogovor na razsodnike je bistveno potreben. Brez njega ni razsodnika ali — tako ga imenujemo na jugu naše države — izbranega sodnika. Razsodniška pogodba ima tolikšno pravno moč, kolikor so stranke zmožne, o predmetu spora poravnano skleniti. Zlasti je tudi dovoljeno, pogoditi se na razsodnike za vse spore, ki bodo v bodočnosti nastali iz določenega pravnega razmerja. Razsodniška pogodba se mora narediti pismeno.

RACIONALIZACIJSKE ODREDBE PRI DUNAJSKIH VELEBANKAH.

Racionalizacija pri dunajskih velebankah je že v veliki meri izvedena, a to še ne zadostuje, in hočejo s pričetkom bodočega leta iti še dalje. Seveda prav obsežnih novih odpustov ne bo več, ker bi se s tem število brezposelnih le še zvišalo, nekaj bo pa le. Režija naj se glede na skupni promet po možnosti zniža. »Wiener Bankverein« bo odpustil 160 uradnikov in 40 skontistov, Bodencredit 60 nastavljenecov, ki jim je bilo pa že itak odpovedano, Kreditanstalt ca 90 nastavljenecov. Beremo, da bodo odpravnine prostovoljno se za odpuščanje uradnikov daleko presežale v kolektivni pogodbi predvideno izmero ter da bodo znašale približno dve letni plači. Odpovedi hočejo po možnosti omejiti in bi radi, da bi uradniki prostovoljno zapustili službo.

Šmol-ova

„Gumitran“

mast za usnje

edino pravo sredstvo

za konzerviranje usnja

štrpacnih čevljev

„UNIO“, družba z o. z.

Maribor

Fr. Zelenik:

Kako povečamo proizvodnjo.

Lahko rečemo, da tako v industrijskem kakor v obrtnem obratu povzročajo delovodji in mojstru nemalo neprilike pospravljanje delavnic. To je delo, za katero nihče ne prime rad in ga tudi ne izvrši s potrebno natančnostjo. Navada je, da pospravljajo in čistijo delavnice vajenci, delovno mizo pa pospravi tisti, kateri jo porablja. Da se lažje ugotovi odgovornost za pospravljanje, se naj razdeli delavnica v oddelke in vsak vajenec mora svoj oddelek pospraviti. V velikih delavnicah je določena posebna delovna moč, katera skrbi za red in čistost ter je tudi odgovorna za to.

Predvsem se mora posvečati čiščenju strojev vsa pozornost. Delovodja ali mojster mora vselej pogledati, ali so stroji v redu in pravilno očiščeni. Večkrat bi se prejel za glavo in bi debelo pogledal, če bi zasukal suport nazaj. Uvede se naj strogo pravilo, da se morajo vrtni, brusilni, stružni in podobni stroji očistiti vselej sprti po vsaki uporabi. Delavnica naj se vsak večer ob zaključku dnevnega dela pomete in očedi. Tla se naj potresejo z mokrim žaganjem in potem pomete, posebno tam, kjer je mnogo prahu. Na ta način se prepreči dviganje prahu, se ne dela blato, kakor pri škropljenju tal in se tudi tako blato ne prime tal, tla se ne zmočijo tako kakor s škropljenjem, pač pa se lepše pomete in tla izgledajo kot bi bila poribana. Ko se pometa, se morajo okna odpreti po možnosti tako, da nastane preprih. Na odpiranje oken med pometanjem jako radi pozabijo. Posebno važno je odpiranje oken v delavnicah, v katerih se nabira vlaga. Poleti naj bodo okna vedno odprta, pozimi pa se naj večkrat odprejo za kratek čas, da se para in slabi plini pač odstranijo, delavnica pa se ne shladi.

Skrbimo z vsemi silami za čistočo v delavnici. Nikakor ni pravilno, da se čisti delavnica le na večere pred nedeljo ali prazniki. Navajeni smo, da si predstavljamo očrnel in osajen prostor, če govorimo o kovačnici ali ključavničarski delavnici. Res je, da delavnica navadno ne more nalikovati kakim stanovanjski sobi, ali čista in svetla je pa lahko. Šipe se lahko očistijo in umijejo, pajčevina odstrani iz kotov, za kar se dobi z dobro voljo vodno kaj časa in prilike. Istotako se lahko stene od časa do časa pobelijo z malimi troški. V čisti in svetli delavnici se počuti delavec mnogo boljše volje in tudi več naredi. Moderni gospodar koristi na tako ceneni način sebi in delavcu.

Poleg čistoče je potreben v delavnici red. Vsak predmet v delavnici naj ima svoj določen stalen prostor. Videl sem v nekem podjetju, da je v omarah za orodje bil naslikan obris orodnega komada, kateri se je moral položiti ali obesiti na dotični prostor. Tako označenje prostora olajša iskanje in odlaganje orodja.

Ako so v delavnici stroji, tedaj naj tvorijo strojni del svojo celoto. Navadno se ne povečuje količina proizvodnje, ako stoje stroji med mizami. Pod vsakim strojem naj bo pločevinasta posoda za odpadke. Ti se ne smejo pomešati s smetmi. Stroji se najlažje pritrdijo na cementna tla. Lesena tla ne nudijo večini strojev dovolj trdne podlage in povrhnje tega les rad trohni, če se stalno moči s hladilno tekočino itd. Tudi se lesena tla težko čistijo.

Mazilo mora biti vedno pri rokah. Koliko orodja bi se manj pokvarilo, ako bi bilo mazilo ahladilna tekočina pri rokah. Tako pa je delavec prekomoden ali prelen, da bi poiskal, pa kvari orodje.

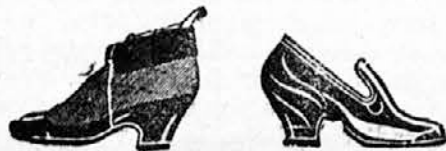
Surovine, polizdelki in izdelki naj bodo tako spravljani in shranjeni, da ne bo potrebno mnogo prenašanja sempatja po delavnici, ampak da gre iz roke v roko, s čem se mnogo prihrani na proizvodnih stroških.

Znan je pregovor: Povej mi, s kom občuješ, pa ti povem, kdo si. Izpremenimo ta pregovor tako: Pokaži mi svojo delavnico, pa ti povem, kako so tvoji izdelki.

Borba za Belje.

V iznenadenje naših uradnih krogov in, lahko rečemo, proti pričakovanju pravnikov, je mednarodno sodišče v Haagu v več pravnih ogrskih državljanov proti naši državi odločilo, da v smislu čl. 250. trianonskega mirovnega dogovora sekvestracije ogrske imovine, ki so jih ukrenila jugoslovanska oblastva, po 3. novembru 1918. leta pravno več ne obstoje, ter da imajo tožniki pravico, zahtevati restituicijo, a tudi reparacijo, ker jim imovina ni bila vrnjena do 26. julija 1921. leta, kakor je v trianonskem dogovoru določeno. Znano je, da je avstrijski nadvojvoda Fridrih naperil tožbe proti naši državi, Češkoslovaški in Rumunski. Nas toži za veleposvestvo Belje. Dočim se nahaja spor s Češkoslovaško v stadiju vlaganja pravnih spisov, se je v pravdi z Rumunsko haaško mednarodno sodišče postavilo na tožnikovo stališče, da je treba uporabiti čl. 250., ne člena 191. trianonskega dogovora, z drugo besedo, razsodilo je, da je ono pristojno za razsojo spora. Seveda je rumunski član sodišča glasoval proti temu sklepu, a ostal je v manjšini, in že je določena glavna razprava na dan 2. decembra 1928, ko bo sodišče, seveda proti glasu rumunskega razsodnika, tožbenemu zahtevku brez dvojbe ugodilo. Da bi se isto ne pripetilo tudi nam, naš razsodnik ni pustil, da bi se senat sestel, nego je 13. septembra 1928, en dan pred narokom, predsedniku mednarodnega sodišča poslal vlogo, da naroku ne bo prisostvoval. Naši krogi se nadejajo, da pride stvar sedaj pred društvo narodov, ker se razsodišče ne more konstituirati.

G.

Snežni čevlji — Galošje

prvovrstnih svetovnih znamk prodaja na veliko
JOSIP MORAVEC
MARIBOR, Slovenska ulica 12
Zahtevajte ponudbo.

AMERIKA NIMA KREDITOV ZA OGRSKO.

Ogrske banke so ustavile podeljevanje hipotekarnih kreditov, ker nimajo zadostne glavnice na razpolago. V začetku tekočega leta so placirale ogrske banke na ameriškem trgu zastavna pisma v vrednosti 7 milijonov dolarjev in so hotele pred par tedni izvesti drugo tako transakcijo; a dobile so obvestilo, da je placiranje ogrskih obligacij na ameriškem trgu sedaj nemogoče in da tudi za bodoče mesece ni pričakovati nobenih sprememb v mišljenju Amerikancev. V ogrskih krogih so se tolažili z mislijo, da čas pred volitvami v Ameriki za inozemske emisije ni ugoden, a so sedaj izvedeli, da nima odklonilno stališče Amerikancev s predsedniškimi volitvami nič opraviti, temveč da so dobili ameriški kapitalisti druge boljše naložilne možnosti za svoj denar. Ogrsi se sedaj tolažijo, da bo vsaj pomlad prinesla spremembo.

* * *

FORSIRANJE OGRSKEGA EKSPORTA NA BALKAN.

Ogrska tobačna režija bo nakupila tudi letos velike množine tobaka v balkanskih deželah, tako v Jugoslaviji kot v Bolgariji, in sicer za 12 do 14 milijonov švicarskih frankov. Te transakcije se bodo pa izvršile v znamenju pospeševanja ogrskega eksporta v balkanske države in na kompenzacijskem temelju. Ogrska ne bo plačala tobaka v gotovini, temveč z izdelki industrije (z lokomotivami, vagoni, železniškim materialom, poljedelskimi in drugimi stroji itd.). V Bolgariji bodo nakupili za 8 milijonov švicarskih frankov tobaka, v Jugoslaviji za 4 do 6 milijonov. Ogrska delegacija je že odpotovala na Balkan v svrhu pogajanj in pricipielnih dogovorov.

Iz davčne statistike.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je v »Prispevkih k gospodarski statistiki Slovenije«, katere je pred kratkim izdala pod uredništvom zborničnega generalnega tajnika g. dr. Windischerja, objavila vso dosegljivo davčno statistiko.

Rezultati te statistike so jako zanimivi, pa smatramo za dolžnost, da o njih poučimo tudi one, katerim ta izredno poučna knjiga ne bo prišla v roke.

Prva tabela te statistike izkazuje, da smo v Sloveniji plačali v l. 1927 13,4% vseh neposrednih davkov v naši državi. V Sloveniji odpade od celotnega davčnega plačila na enega prebivalca povprečno Din 215,65 in na en km² površine povprečno Din 14,065,93. V tem oziru presega Slovenijo v naši državi samo še Vojvodina, kjer odpada na enega prebivalca Din 230,74 in na en km² površine Din 15,523,52.

Posebno zanimiv je med nadaljnimi izkazji pregled davčnih predpisov v letu 1927. Ako te predpise primerjamo s predpisi za leto 1926, vidimo, da nekatere davčne vrste ne kažejo bistvenih razlik. Med te spadajo: zemljiški davek, hišni razredni davek, občna pridobnina, tantijemni davek itd. Znatnejše razlike se kažejo pri hišnem najemnem davku, pri posebni pridobnini in pri dohodnini. Donos hišnega najemnega davka se je povišal za okroglo 7 milijonov Din. Povišek je naravna posledica povišanih najemnin. Pri posebni pridobnini se je prepis znižal za približno 3 milijone Din deloma vsled ugodnosti, priznanih za ugotavljanje odmerne podlage, deloma pa vsled neugodnejših bilanc. Največjo razliko kaže predpis dohodnine. Razlika znaša približno 19 milijonov Din. Povzročila jo je gotovo v prvi vrsti oprostitev dohodnine od izrednega državnega pribitka, deloma pa nova ureditev obdavčevanja službenih prejemkov državnih in privatnih nameščencev ter telesnih delavcev. Precejšnjo razliko opazamo tudi pri davku na poslovni promet. Dočim smo ga v l. 1926 plačali okroglo 39 milijonov, se je plačilo v l. 1927 dvignilo na okroglo 42 milijonov Din, to je približno 3 milijone Din. Na invalidskem davku in na vojaški komorski dokladi se je v l. 1927 predpisalo okroglo 10 milijonov Din več nego l. 1926. Vendar pa ta razlika ne prihaja toliko tehtovito v poštev, ker sta obe dajatvi akcesorij državnega davka in sta torej odvisna od višine predpisa državnega davka ter delita njegovo usodo. Pretežen del tega predpisa se nanaša očitno na davke l. 1926, ker obeh dajatev spričoč njunega posebnega značaja ni mogoče predpisati pred potekom davčnega leta.

Število davkoplačevalcev se je v l. 1927 povišalo pri zemljiškem davku za 8697 in pri hišno-razrednem davku za 1331. Pri vseh drugih davčnih vrstah se je to število znižalo, na primer pri dohodnini za 6568, pri davku za zaslužek telesnih delavcev za 3454 in pri hišnem davku za 525.

Zemljiški davek je v Sloveniji plačevalo 270.468 oseb. Na enega davkoplačevalca odpade približno 5,3 ha zemljiškemu davku zavezanih zemljišč.

Hiš je v Sloveniji 190.223. Od teh jih je 173.464 neodanih v najem in jih lastniki porabljaajo za-se. Skoro polovico hiš, to je 84.850 jih ima samo en stanovanjski del in 59.031 po dva stanovanjska prostora. V najem je v Sloveniji deloma ali v celoti oddanih 16.759 hiš. Med te so štete vse hiše v Ljubljani, ker se v Ljubljani plačuje hišni najemni davek ne glede na to, ali so oddane v najem ali ne. V najem oddane hiše so donošale v l. 1927 Din 72.777.083 — najemnine z všteto najemno vrednostjo stanovanj, katere so porabljali hiši posestniki sami. Od celotne najemnine, odnosno najemne vrednosti odpade skoro polovico, to je 32 milijonov Din na hiše v Ljubljani.

Občno pridobnino, to je davek od samostojnih podjetij in opravil je plačevalo začetkom leta 1927 39.963

Trajen vir dohodkov

Razpečuje Fran Ksav. Lešnik, Maribor, Cankarjeva 26

oseb. Od teh jih je bilo 35.013 uvrščenih v zadnji, to je v četrti pridobinski razred, v katerem osnovni davek ne presega Din 60.—.

Dohodnino je v letu 1926 plačevalo 30.200 oseb, v letu 1927 pa le 23.763.

Po višini dohodkov se davkoplačevalci razdele tako-le:

Dohodkov do 10.000 Din je imelo leta 1926: 20.593 in leta 1927: 14.293 oseb; do 25.000 Din je imelo leta 1926: 7421 in leta 1927: 6667 oseb; do 50.000 Din je imelo leta 1926: 2152 in leta 1927: 1888 oseb; do 75.000 Din je imelo leta 1926: 549 in leta 1927: 455 oseb; do 100.000 Din je imelo leta 1926: 217 in l. 1927: 148 oseb; do 150.000 Din je imelo leta 1926: 147 in leta 1927: 101 oseba; do 200.000 Din je imelo leta 1926: 46 in leta 1927: 35 oseb; do 250.000 Din je imelo leta 1926: 24 in leta 1927: 28 oseb; preko 250.000 Din je imelo leta 1926: 50 in leta 1927: 48 oseb.

Na taksah se je pobralo v l. 1927 v Sloveniji 41 milj. Din, l. 1926 pa 48 milj. Din. Razlika po 7 Din zadeva v prvi vrsti pravne pristojbine, med katero je šteti v prvi vrsti pristojbine od prenosa nepremičnin in dedne pristojbine. Zanimivo je, da se je donos taks na vstopnice povečal za približno 900.000 Din, dočim se je donos točilnih taks znižal za približno 500.000 Din. V tem znižanju se brez dvoma kaže strožja praksa pri podeljevanju točilnih pravic, odnosno stroga praksa glede trgovskih točilcev, od katerih je vsled znanega stališča upravnih oblastev večje število točenjeh pijač odpovedala. Znatnejšo razliko kaže še donos neposrednih pristojbin, katero plačujejo družbe, n. pr. 1% od dividend in tantijem. Ta donos se je povečal za 1-5 milj. Din.

Izkupiček za taksni material je v letu 1926 znašal 60 milijonov Din, v letu 1927 pa 62-9 milj. Din. Povišek gre v celoti na račun pivskih mark, ki so dale v letu 1927 2-8 milj. Din.

Zanimivi so nadalje podatki glede državnih trošarin. Donos trošarine se je v letu 1927, ko je znašal 28-3 milj. Din, znižal napram donosu leta 1926 za 3-8 milj. Din. Deloma gre ta razlika na račun izpremenjenega zakona. Opustila se je namreč v l. 1927 trošarina na električne žarnice in na karbid. Donos te trošarine je znašal v letu 1926 na žarnice 1-4 milj. Din in na karbid 1-7 milj. Din. Znatni izpad kaže tudi trošarina na pivo. Dočim je v letu 1926 znašala še 7-2 milj. Din, je v letu 1927 padla za več nego za polovico, to je na 3-4 milj. Din. Deloma oblastne davščine na pivo, deloma konkurenca dalmatinskega vina je znižala konsum piva, odpadla pa je poleg tega pivovarna v Laškem. Brez dvoma je vplivala v prehodni dobi na donos tudi preureditev trošarine, ki se je pretvorila iz produkcijske davščine v promet.

Padel je nadalje tudi donos državne trošarine na navadno vino, in sicer od 11-8 na 10-3 milj. Din, to je za približno 1-5 milj. Din, kar vstreza manjšemu obdačenju 4.285.711 litrov.

Porast izkazuje pri trošarinah edino donos trošarine na špirit, ki se je v letu 1927 dvignil od 6-9 na 10-5 milj. Din. Povišek donosa je v zvezi z ustanovitvijo tovarne špirta v Šiški, deloma se je pa radi draginje vina in piva dvignil konsum špirta. Ustanovitev domače tovarne je na povišek vplivala, ker je tovarna plačevala trošarino pri nas, dočim so jo tuje tovarne plačevale na kraju svojega obratovališča.

Končno je zanimiva tudi statistika gostilničarjev in trgovskih točilcev po posameznih okrajih. Gostilničarjev je v ljubljanski oblasti 2939 in v mariborski oblasti 2403, skupaj 5342, trgovskih točilcev pa je v ljubljanski oblasti 618 in v mariborski oblasti 348, skupaj 966. Največjo takso za točenje po 1500 Din je plačalo 70 gostilničarjev in 97 trgovskih točilcev.

Publikacija davčne statistike mr-goli samih števil. Vsaka številka pa ima za seboj živo življenje. Z vsako številko je zvezanih toliko davčnih problemov, da bi dala vsaka za se dovoljno materiala za poseben članek. V gornjih izvajanjih smo navedli samo prve vtise pri prebiranju objavljene statistike, ki nazorno kaže naš gospodarski položaj in živo dokazuje, da še nismo preboleli krize, ki se vleče od leta do leta. Iz zanimive zbornične publikacije prinesemo v prihodnjih številkah še nekaj člankov.

Zunanja trgovina Rusije v prvih devetih mesecih 1927/28.

Na takoimenovanih konjunktturnih konferencah, ki se vršijo pod predsedništvom ljudskega komisarja za trgovino vsak mesec v prostorih komisarijata za trgovino, je bilo podano poročilo o zunanji trgovini Sovjetske zveze v prvih devetih mesecih tekočega gospodarskega leta, t. j. od oktobra 1927 do julija 1928. Iz tega poročila je razvidno, da je znašal celokupni obrat na evropski meji 1033 milijonov rubljev napram 960 milijonov rubljev v odgovarjajoči dobi prejšnjega leta. Lanski promet je izkazoval 514-9 milj. rubljev izvoza in 444-3 milj. rubljev uvoza, tako da je znašala aktiva trgovinske bilance 70-6 milj. rubljev. Letošnja bilanca pa ima ravno nasprotno sestavo: izvoz je znašal 466-2 milj. rubljev, a uvoz 567-8 milj. rubljev, tako da je trgovinska bilanca v omenjeni dobi pasivna za 110-6 milj. rubljev.

Izvoz se je torej skrčil skoro za 50 milijonov rubljev. Posebno se je skrčil, da celo popolnoma ustavi, izvoz žita. To dejstvo je tem značilnejše, če se pomisli, da je izvoz vseh drugih vrst blaga znatno narasel, in sicer za celih 31%, v primeri s prejšnjim letom. Tako je narasel n. pr. izvoz masla za 37-5%, izvoz jaje za 72%, perutnine za 60%, ribe za 51%, krzna za 50%, nafte za 13% itd.

Med uvoženimi predmeti so na prvem mestu tovarniške opreme in stroji.

Na azijski meji je znašal celokupni promet 155-7 milijonov rubljev, in sicer odpade na izvoz 79-3 milijonov in na uvoz 76-4 milijonov rubljev.

Tu se torej zaznamuje majhna aktivna.

Zelo so nazadovale trgovinske zveze z Anglijo. V gospodarskem letu 1926/27 je bilo v prvih osmih mesecih uvoženo iz Anglije v Rusijo blaga za 73 milijonov rubljev, medtem ko se je uvažalo v isti dobi letošnjega gospodarskega leta le za 29 milijonov. Relativna težina Anglije v ruskem izvozu je padla od nekdanjih 20% na 5%. Nasprotno pa je uvoz iz Nemčije narasel od 89 na 169 milijonov rubljev ali na 33%, tako da je torej dosegel nemški izvoz v Rusijo skoro že ono višino, na kateri se je nahajal pred vojno.

Iz podatkov, ki se nanašajo na pade angleškega in veliki napredek nemškega izvoza v Rusijo, je razvidno, da Rusija po prekinitvi diplomatskih odnošajev s strani Anglije angleško blago bojkotira in da je to nepotost znala izkoristiti Nemčija v izdatni meri.

Ruski izvoz v Nemčijo je tudi narasel in sicer od 102 na 112 milijonov rubljev.

Dolžnost vsakega zavednega trgovca je, da pridobi vsaj enega naročnika na »Trgovski list«!

nudi prodaja

MAGGI-jevih izdelkov za juhe.

ZAKLJUČKI DUNAJSKE KONFERENCE O PREDVOJNIH DOLGOVIH.

Z eno besedo: nič. Predlogi na konferenci niso bili soglasno sprejeti in so jih zastopniki posameznih nasledstvenih držav prevzeli samo ad referendum. Rezultat bo predložen reparacijski komisiji oziroma caisse commune in ne bo napravil tam nobenega posebnega veselja. V splošnem lahko rečemo, da ni bil v obeh vprašanjih, ki sta bili v razpravi, dosežen noben pozitiven rezultat, in imajo samo še upanje, da se bo nedostopnost in trdovratnost nasledstvenih držav omilila do skupne konference z upniki, ki se pa ne bo vršila v novembru, temveč najbrž šele v decembru, v Parizu. Če tam ne bo prišlo do sporazuma, je verjetna nadaljna komplikacija položaja in bodo posledice za mednarodni kredit nasledstvenih držav velike.

ADRESAR

mesta Ljubljane in okolice se zopet dobi v vseh knjigarnah in pri založništvu: ADANA, družba z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3.

Trgovina.

Trgovski stiki s Finlandijo. V Helsingforsu je začela poslovati tvrdka, ki ima posebno odelenje za trgovinske stike s tvrdkami iz Jugoslavije. Tvrdka dopisuje v srbsko-hrvatskem jeziku. Naslov tvrdke je: O/Y Mediator A/B, Helsingfors, Mikaelsgatan 15 B.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Mašinsko odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 30. oktobra t. l. ponudbe glede dobave tiskovin. — Gradbeno odelenje Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 30. oktobra t. l. ponudbe glede dobave pil. — (Pogoji so na vpogled pri omenjenih odeljenjih.) — Direkcija državnih železnic v Subotici sprejema do 29. oktobra t. l. ponudbe glede dobave 1000 kg denaturiranega špirta, 1000 kg karbolne kisline in 20 kg nišadorja. — Direkcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 30. oktobra t. l. ponudbe glede dobave jermen; do 31. oktobra t. l. pa glede dobave klincev, 40.000 kg portland-cementa in jermen. — (Pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.)

Dobave. Direkcija državnih železnic, gradbeno odelenje v Ljubljani, sprejema do 30. oktobra t. l. ponudbe glede dobave 3000 kg koksa, 580 kg barve SUBOX, jeklenih ročnih krtač, steklarskega kleja, čopičev in plošč ter glede dobave medenine in litine. (Predmetni pogoji so na vpogled pri omenjenem odeljenju.) — Direkcija državnih železnic v Subotici sprejema do 27. oktobra t. l. ponudbe glede dobave magacinskih vozničkov. — Delavnica državnih železnic v Mariboru sprejema do 2. novembra t. l. ponudbe glede dobave 5000 kg pesnega jekla. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 2. novembra t. l. pri Ministrstvu vojske in mornarice, ekonomsko odelenje v Beogradu, glede dobave 1.200.000 kg moke. — Dne 6. novembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave šamotne opeke. — (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.)

PO SVETU.

Obtok červoncev v sovjetski Rusiji je v zadnjem času izredno narasel in je znašal 21. septembra t. l. 1072 milijonov rubljev; kritje v zlatu in valuti je pa znašalo samo 284 milijonov, torej le 26-5% obtoka.

Borzni sedež v Newyorku je bil prodan te dni za senzacionalni znesek 450.000 dolarjev. V Newyorku živi še danes bivši borzni senzal, ki je plačal leta 1891 za borzni sedež 110.000 dolarjev. Torej se cene glede na čisto druge časovne razmere niso dosti spremenile.

Ogrske banke so izjavile svojo pripravljenost, da dovolijo v slučaju potrebe mali trgovini posojilo v znesku 10 milijonov pengö. Ta izjava je zbudila v ogrskih finančnih krogih veliko pozornost.

Ustanovitev češkoslovaško-jugoslovanske Agrarne banke je predmet posvetovanj dr. Fejda iz Prage v Beogradu. Delniška glavica v znesku 5 milijonov Kč se more zvišati na 15 milijonov.

Sindiciranje poljskega eksporta železa in enotna ureditev eksportnih cen je po sklepu zadnje seje kovinskega sindikata v Katovicalh gotova stvar. Vlada in sindikat delata sporazumno.

Švedski pridelek označajo kot srednje dober. Rž in ječmen sta pod povprečnostjo, pšenica in krompir nad povprečnostjo. Pridelek krompirja je celo še enkrat tolik kot lani in tudi kvaliteta je izborna.

Obrestna mera v Angliji sicer glede zvišanja ni na dnevnem redu, vendar kažejo vsi znaki, da bodo prej ali slej morali misliti na njeno zvišanje.

Štrajk v Lodžu, o katerem smo priobčili zadnjič daljši članek, obsega 50.000 do 60.000 delavcev. Delodajalci so ponudili 5-odstotno zvišanje mezd, a so delavci to ponudbo kot nezadostno odklonili.

Dunlop Rubber Co naznanja zopetno 20-odstotno znižanje cen kavčuka.

Angleška banka pušča obrestno mero od meseca do meseca nespremenjeno, in pravijo, da bo še nadalje tako.

Pogajanja Harrimanove skupine s poljsko vlado glede kovinskih tovarniških podjetij so tik pred zaključkom.

Ogrsko kovinsko podjetje Rima je imelo v preteklem letu 1927/28 2.917.000 pengö čistega dobička (leto prej 2 milijona 940.000) in je izplačalo zopet 6% dividendo.

Sladkorni pridelek na Kubi cenijo v surovem sladkorju na 4.869.000 ton, produkcijo na 4.310.000 ton. — Sladkorja na Poljskem so konsumirali od 1. oktobra 1927 do 31. avgusta 1928 327.000 ton (lani 286.000 ton), letos torej 14% več. Izgledi za novo kampanjo so ugodni.

Konferenca zlatarjev v Parizu ima za namen poenotenje zlatega in srebrnega punciranja in s tem boljše trgovske in prodajne možnosti, dalje carinska vprašanja itd.

Union Bancaire du Nord se imenuje nova mednarodna banka v Parizu, ustanovljena z glavnicco 60 milijonov frankov.

Prodaja kalija v Nemčiji se razvija kar najbolj ugodno in gledajo v bodočnost z največjim zaupanjem.

Največja bombaževa predilnica na svetu je postala po izvršenem razširjenju Dunlopova tovarna v Rochdale v Lancashiru na Angleškem. Vsak teden more predelati 1100 bal bombaža.

Nemška čevljarska industrija zahteva že zopet uvedbo zaščitne carine, v prvi vrsti zaradi prodiranja importa čevljev iz Češkoslovaške.

Zapadnoevropska zveza surovega železa je sklenila, da bo že nekaj časa predvideno zvišanje cen surovega železa sedaj izvedla.

Rio Tinto Copper izplačuje interimno dividendo 15 šilingov (lani 20 šilingov). Sicer so se cene bakra zvišale, a narasli so tudi produkcijski stroški.

Petrolejsko pristanišče bo zgradila češkoslovaška država v Bratislavi.

Ivan Hribar:

136

Moji spomini.

»Stvari je čudovitih brez števila,
Ki se jim človek čudi, ne prečudi,
Modrost njegova vsa zastoj se trudi
Jih doumeti, in se bo trudila.

Nad vse, kar vsemogočnost jih vstvarila,
Je MOŽ! Nič ne upogne ga, ne zgrudi,
Okoli ne trepeta mu v uri hudi,
Ne straši sama ga peklenska sila!

Po poti, ki se njemu vidi prava,
Naravnost, neupognjen moško hodi,
Z nje v stran ga ne izvabi izkušnja.

V dejanju vsem ga rodoljubje vodi,
Sroce je blago, bistra mu je glava:
Tak mož si, Hribar Ti, pozdravljen bodi!

23./III. 1912.

44. Brezvestna gonja proti meni.

Ker sem se iz Prage v domovino vrnil s popolnoma razbistrenimi nazori in z začetno si smerjo za svoje javno delovanje, umevno je, da sem ostajal dosleden nazorom, ki sem jih po tehtnem prevdanku za prave spoznal. — So sicer ljudje, ki zametavajo tako doslednost. Takšni ljudje so mnenja, da človek svoje prepričanje sme razmeram primerno menjavati. Oni dobro vedo, da to ni prav in se zavedajo, da morajo takšno ravnanje pametni ljudje obsojati. Zato bi jih radi zaveli na krivo pot s trditvijo, da je to stvar taktike.

Jaz za svojo osebo se priznavam k nauku, da je pri možu ustaljenost prepričanja, ki mu mora pri vsem njegovem delu biti zvezda vodnica, bistveni del značaja. Le neznačajnej izpreminja svoje nazore kakor mu bolje kaže. Značajan človek pa gre trdno in nemoteno po poti, ki ga ima pripeljati do zmage, ki je po njegovem prepričanju vredna naporov življenja. Taktiko si pri tem seveda poljubno izbira; a svojega prepričanja ne sme njej za ljubo nikdar ni za trenotek zapostaviti. Še manje pa zatajiti.

Po teh načelih uravnaval sem svoje delo in vem, da tega pod konec svojega življenja ne bom imel povoda obžalovati. Saj mi je to proužročalo skrbi in trpljenja, ki bi si jih bil, da nisem šel tako trdno in neuprosno za svojim ciljem, lahko prihranil. Pa to je prestopno. Če jih še kaj pride, prestanem jih — o tem sem sam s seboj na čistem — tudi.

Ne prikrivam pa po ravnokar povedanem prav nič, da sem se ogreval za svobodno misel ter za narodni in splošni napredek. Za svobodno misel zato, ker sem spoznal, da brez nje ni svobodne vede in brez svobodne vede ne napredka. Vendar lahko samozavestno trdim, da nisem prestopal granic dopustnosti in dostojnosti kadar sem nasproti ljudem drugačnega naziranja uveljavljal svoja načela. Dasi sem bil svobodomiselnost usmerjen in o tem nisem nikdar in pod nikakršnimi razmerami nikogar puščal v dvomu, ni mi pa vendar šlo morda za propagandistično širjenje svobodomiselnih idej in načel. Postavil sem si bil marveč drugo — po mojem mnenju veliko idealnejšo — nalogo. Moj namen je bil skrbeti, da se mladi Slovenci probude, da se njihova narodna zavest utrdi in da se njihova miselnost krepko razvije v slovenskem pravcu. Vsi moji spisi pričajo o tem. Zaradi kontrole ugotavljam, da sem jih priobčeval — kadar se nisem podpisaval s polnim imenom — pod šiframi α , β , γ , δ , ϵ , ζ , η , θ , ι , κ , λ , μ , ν , ξ , \omicron , π , ρ , σ , τ , υ , ϕ , χ , ψ , ω . (Dr. Tavčarjevi šifri sta bili: α in β .) Zato sem z duhovniki, ki so enako meni smatrali narodno delo za spasonosno, tudi prav dobro izhajal.

Našli so se pa ljudje, ki so se začeli takoj obregati ob moje javno delovanje in ki so se deloma iz zavisti, da sem si pridobival ime in nekakošno skromno blagostanje, deloma pa morebiti zato, ker se jim je zdelo, da je to v interesu porajajoče se nove strankarske organizacije, zaganjali vame.

Prvi tak napad prišel je dne 25. decembra 1880. v anonimnem pismu, podpisanem z »Udje banke „Slavije“ na Kranjskem«, generalnemu ravnateljstvu »Slavije« v Pragi. V dotičnem pismu zatrjujejo ti »udje«, da »je razburjenost zoper uradnike »Slavije« in sploh zoper načelnika Hribarja po deželi Kranjski, Slovenskem itd. velika. Zato zahtevajo, naj generalno ravnateljstvo nemudoma odstavi sedanje zastopstvo „Slavije“ v Ljubljani.« Generalno ravnateljstvo je bilo tako kulantno, da je to pismo poslalo meni brez vsacega

komentarja, jaz pa sem konstatiral, da je pismo pisal župnik Anton Trepal v Kopanju po priporočanju pisatelja Jakoba Aleševca.

Ta napad je bil tem ostudnejši, ker nisem ne Trepalu in ne Aleševcu dal povoda zanj. Prvega še poznal nisem; z Aleševcem sem pa semtertija občeval in to vedno uljudno in prijazno.

Aleševca me je napadal po raznih listih, zlasti tudi v »Slovincu«. Drugače sem imel nekaj časa od te strani mir. Nasprotno; duhovniška stranka želela me je celo pridobiti. Zato je pred ustanovnim občnim zborom katoliškega političnega društva poslala k meni profesorja dr. Janežiča in Ignacija Zitnika s povabilom, naj bi pristopil k njihovi stranki ter prevzel nje vodstvo. Dejala sta mi, da me v tem slučaju občni zbor »Katoliškega političnega društva« izbere za podpredsednika, da pa bom dejansko celo stranko vodil, ker bo Detela itak le po imenu predsednik, dispozicije pa da bodo vse v mojih rokah. Nace Zitnik je pri tem pristavil, da naj dobro premislim, kako ugodna je ta ponudba zame, češ »če greste z nami« (takrat se je namreč začela narodna stranka po prizadevanju Mahničevem cepiti), »bo vsak kaplan agitator za banko „Slavijo“.« Jaz sem na to odgovoril, da ostanem kakršen sem, zvest namreč Narodni stranki in da po mojem mnenju druge politične organizacije prav nič potreba ni. Prosil sem torej gospoda, naj delata na to, da se izpusti politika iz programa »Katoliškega društva«, njuni mandatarji pa pridejo na občni zbor »Slovenskega društva«, ki se je takrat obnavljalo, češ da prav radi nekaj oseb njihove politične struje izvolimo v odbor. Seveda te gospode na občni zbor »Slovenskega društva« bilo ni; meni pa so odklonitev jako zamerili in so me od takrat začeli pisano gledati. Tudi Mahnič se je naenkrat začel ostro zaganjati vame, češ, da sem silno nevaren kot starosta »Sokol«, ker širim med slovensko mladino mladočeške nazore.

Prvi ostri napad name pa se je izvršil po smrti mojega brata Frana. Le-tega dal sem namreč v šole ter sem ga bil namenil po končani gimnaziji za pravniško fakulteto praškega vseučilišča. Brat je bil pa nekoliko preživ ter je zato moral z ljubljanske gimnazije na novomeško, z novomeške na celjsko ter je tako izgubil celo leto. Vrhu tega padel je pri maturi iz enega predmeta. Ker je bil že bolj v letih, ko je začel v šolo hoditi, bil je torej, ko je dovršil gimnazijo, že čez dvajset let star. Zato se je podal v bogoslovje ter postal duhovnik. A že prvo leto svojega pastirovanja je kot kaplan na Brezovici zbolel za jetiko ter se je preselil k sestri v Vodice, kjer je potem tudi umrl.

Kakor sem moral za brata ves čas njegovih študij skrbeti, tako sem moral seveda nositi tudi stroške njegove bolezni in pogreba. Podal sem se zato dan pred pogrebom k župniku Simonu Žužku v Vodice, da poprašam, kaka je navada pri pogrebu duhovnikov. On mi je odgovoril, da bo prišlo gotovo veliko duhovnikov na pogreb in da je že stara navada, da vsak duhovnik, ki k pogrebu pride, dobi petak in pa da se pripravi za duhovnike pogrebce skupen obed.

Ko na to skromno pripomnim, da brat ni prav ničesar zapustil, pristavi župnik: »No, v tem slučaju je stvar seveda drugačna; če ni lastnega premoženja, tudi petakov plačati treba ne bo.« Glede obeda prosil sem ga, naj ga za duhovnike na moje stroške v župnišču priredi. Drage volje je to obljubil in mi segel v roko.

Čez nekaj časa slišim, da je Simon Žužek v Št. Vidu pripovedoval, da duhovnikom, ki so k pogrebu mojega brata prišli, še kosila privoščil nisem in da je moral na denar za pogreb čakati več ko štirinajst dni. Na to govorico nisem reagiral. Nekoč me pa cerkljanski župnik Anton Golobič, s katerim sva prijateljsko občevala, vpraša kako to, da sem jaz, ki me pozna za izobraženega in konciliantnega moža, pred pogrebom svojega brata, ko sem z vodiškim župnikom govoril o obedu za duhovnike, ki pridejo k pogrebu, mogel rabiti besede: »Wozu denn diese Fresserei?« (Čemu neki to žrtje?) Silno me je to vprašanje osupnilo. Spoznal sem pa tudi takoj, da si je župnik Simon Žužek to ostudno neresnico moral izmisliti s prav posebnim namenom. Ali iz lastnega nagiba ali po naročilu iz Ljubljane, ne vem. Seveda sem župnika Golobiča v Cerkljah zagotovil, da je to podlo govorjenje popolnoma brez podlage. Že to, da se je meni, ki v slovenski govoric nikdar ne rabim nemških fraz, polagal na jezik izrek »Wozu denn diese Fresserei?«, kazalo je na brezvestno izmišljotino. Župnik Golobič

me je zagotovil, da mi je stvari omenil le zato, ker je slutil, da se mi je zgodila krivica. Duhovniki so se seveda, ker župnik Žužek kljub svoji obljubi zanje obeda pripravil ni, odpeljali takoj po pogrebu iz Vodice.

Kmalu na to sporoči mi nadučitelj Ivan E. Borštnik iz Šmarja pod Ljubljano, da je Rešnjega Telesa dan Ivan Tomažič, kurat na ljubljanskem gradu, med obedom v šmarijskem župnišču pravil, »da sem se o pogrebu svojega brata v Vodich proti duhovščini obnašal jako surovo; da sem se izjavil, da je toliko duhovnikov na pogreb prišlo zato, da bi vse požrli; da sem imel celo toliko nesramnosti priti v župnišče in vreči pred domačega župnika deset goldinarjev, češ, to imate za pogreb, in da sta se vsled tega mojega obnašanja takoj po pogrebu odpeljala cerkljanski župnik in kamniški dekan.«

Glede na to sporočilo objavil sem v »Slovenskem Narodu« dne 28. junija 1889. leta odprto pismo do kurata Tomažiča, ki sem ga iz osebnega občevanja dobro poznal in ga nisem smatral za fanatika dr. Mahničevega kova. V tem pismu sem ga pozval, naj »mi imenuje onega brezobraznika, ki mu je to skrajno podlo izmišljotino pripovedoval, ker bi drugače o njem samem moral imeti mnenje, kakršnega zapisati ne maram.«

S pismom z dne 10. julija 1889 naznanil mi je kurat Tomažič, da je v šmarijskem župnišču res govoril. Sicer ne vse tako, kakor se je meni poročalo, pač pa bistveno isto. Ob enem me je zatrdil, da ni »le vse to, kar je govoril v šmarijskem župnišču, gola resnica, nego še več.« Pri tem se je skliceval na župnika Žužka, češ da sem se proti njemu izrazil, ko sem ga vprašal koliko duhovnikov pride k pogrebu — wozu diese Fresserei? —

(Dalje prihodnjič.)

L. M. ECKER

sinova
Stavbinska, galanterijska in
ornamentska
kleparnica.

Oblastveno dovoljeno podjetje
za izvrševanje vodovodnih del
in centralnih kurjav.

Ljubljana, Slomškova ul. 4
Telefon 2933 int.

VELETRGOVINA

kolonijalna
in špecerijske robe

IVAN JELAČIN

LJUBLJANA

ZALOGA
sveže pražene kave,
mletih dišav
in rudninske vode.

Točna in solidna posrežba!
Zahtevajte cenik!

Tiskarna Merkur

TRG.-IND. D. D.

Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23.

Telefon 2552.

Se priporoča za vsakovrstna
v tiskarsko stroko spadajoča
dela. — Lastna knjigovoznica.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

USTANOVLJENA 1900.

CENTRALA: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA

USTANOVLJENA 1900.

Delniška glavnica:
Din 50.000.000.—

Skupne rezerve ca:
Din 10.000.000.—

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Novo mesto,
Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Šibenik, Gorica, Trst.

Brzojavni naslov:
Banka Ljubljana.

Tel. št. 2861, 2413,
2502, 2503.

Se priporoča za vse bančne posle.